

ARCHEOLOGICKÝ ÚSTAV AKADEMIE VĚD ČESKÉ REPUBLIKY V BRNĚ

STUDIE A KRÁTKÉ CLÁNKY

PŘEHLED VÝZKUMŮ 46

ISSN 1211-7250

ISBN 80-86023-71-0

130115280

PŘEDNÍ ZPRÁVA
NA STARÉM MĚSTĚ V LITOMĚŘI A MĚSTĚ PRAŽSKÉ
K ASPEKTŮM VÝZKUMŮ MĚSTY LITOMĚŘI

Průzkumy v Litoměřích a Praze
Průzkumy v Litoměřích a Praze
Průzkumy v Litoměřích a Praze

PŘEDNÍ
VÝZKUM

Průzkumy
Průzkumy

93 95458

BRNO 2005

PŘEHLED VÝZKUMŮ

Recenzovaný časopis, vydává Archeologický ústav Akademie věd České republiky Brno.
Peer-reviewed journal published by the Institute of Archaeology, Brno.

Předseda redakční rady
Head of editorial board

Pavel Kouřil

Redakční rada
Editorial board

Herwig Friesinger, Václav Furmánek, Janusz K. Kozłowski,
Alexander Ruttikay, Jiří A. Svoboda, Ladislav Veliačik

Odpovědný redaktor
Editor in chief

Jaroslav Tejral

Výkonná redakce
Assistant Editors

Dana Gregorová, Balázs Komoróczy, Rudolf Procházka,
Lubomír Šebela, Petr Škrdla

Adresa redakce
Address

Archeologický ústav AV ČR
Královopolská 147, 612 00 Brno
E-mail: pv@iabrno.cz
<http://www.iabrno.cz/3cacz.htm>

Vychází jednou ročně/Published yearly

ISSN 1211-7250

ISBN 80-86023-71-0

Copyright © 2005 by the Archeologický ústav AV ČR Brno, and by the authors.

Tisk/Print Gloria Rosice

Pokyny pro autory na internetové stránce <http://www.iabrno.cz/3ca1cz.htm>
Instructions to authors on internet pages

DOBRČICE (okr. Přerov)

„Bařiny“. Mladší doba římská. Ojedinelý nález. Povrchový sběr.

Na jaře roku 2004 byl na k.ú. Dobřčice prostřednictvím povrchového sběru nalezen hřeben z mladší doby římské (obr. 2). Nález byl učiněn v trati Bařiny, v okolí bodu vymezeného souřadnicemi na ZM 1:10 000, list (25-13-18), 16 mm od Z a 66 mm od J s.č. Nadmořská výška nálezu je 218 m.

Jedná se o třívrstevný hřeben s omegovitou rukojetí, který byl zdoben vřezanými koncentrickými kroužky. Nalezeny byly i vylomené zuby. Hřeben představuje důležitý doklad vysoké úrovně řemeslné práce, zaměřené na zpracování parohové a kostěné suroviny.

Zdeněk Schenk, FF MU Brno

Resumé

Dobřčice (Bez. Přerov), „Bařiny“. Jüngere Römische Kaiserzeit. Einzelfund. Oberflächensammlung.

CHARVÁTY (k. ú. Drahlov, okr. Olomouc)

„Záhumenky od Čertoryjí“. Mladší doba římská, raný středověk. Sídliště. Záchranný výzkum.

Záchranný archeologický výzkum byl vyvolán stavbou rodinného domu na pozemku (parcelní číslo 460), který leží na katastrálním území obce Drahlov (okres Olomouc), trať „Záhumenky od Čertoryjí“. Záchranný výzkum proběhl ve dnech 8., 22. a 25. 10. 2004. Identifikace lokality na mapě ZM ČR (1:10 000) – číslo listu 24-24-04: od Z a J s.č. 394:84, 392:83, 394:82, 392:81 mm. Výzkumná plocha byla vymezena ze severu polní cestou, která ohraničovala nynější jižní konec obce. Z ostatních stran bylo staveniště oploceno a povrch parcely před zahájením stavby pokrýval trvalý travnatý porost s ovocnými stromy. Okolní pozemky jsou v současnosti využívány k zemědělské výrobě.

Výzkumná plocha se rozkládá v horní části svahu sprašové pravobřežní terasy řeky Moravy. Tento svah klesá od vršku „U kříže“ (260,10 m n. m.) směrem k řece Moravě. Parcela se nachází ve výšce 234,30 až 234,80 m n. m. V době před zahájením výzkumu došlo k vyhloubení výkopu pro stavbu zcela podsklepeného rodinného domu. Proto byla odstraněna jak orníční vrstva, tak i sprašové podloží, a to v celé ploše, na níž měl stát nový dům, až do hloubky 1,30 metru. Při záchranném výzkumu měla plocha dotčená výstavbou půdorys obdélníku, který měl maximální rozměry 10,50 x 12,00 metrů. Z uvedených příčin byl průzkum omezen na mechanické začistění profilů výkopu a jejich dokumentaci. Přitom na východním profilu byly zdokumentovány a ověřovány čtyři zahlužené objekty.

Objekty 1 až 4 se zahlužovaly do sprašového podloží žluté barvy (obr. 3). V zásypech objektů 1 a 3 byl nalezen keramický materiál, který nám dává možnost je datovat do mladší doby římské. Zásyp objektu 4 obsahoval pouze dva malé keramické zlomky, které umožňují pouze rámcovou dataci do období raného středověku. Objekt 2 neobsahoval žádný keramický materiál, který by dovolil, být i jen orientační dataci.

Jakub Vrána, AC Olomouc

Obr. 3. Charváty. Pohled na východní profil objektů 1 (první z levé strany) až 4.

Charváty. Profil der Objekten Nr. 1 bis 4 (von links nach rechts).

Resumé

Charváty (Kataster Drahlov, Bez. Olomouc), „Záhumenky od Čertoryjí“. Jüngere Römische Kaiserzeit, Frühmittelalter. Siedlung. Rettungsgrabung.

KOSTELEČ NA HANÉ (okr. Prostějov)

„Kozí brada“. Doba římská. Sídliště. Záchranný výzkum.

Při stavbě rodinného domu Ing. L. Bartoně byla odkryta část objektu z pozdní doby římské, který lze interpretovat jako chatu. Jedná se o další, v pořadí již devátý půdorys podobného charakteru z této lokality.

Miroslav Šmíd, ÚAPP Brno

Resumé

Kostelec na Hané (Bez. Prostějov), „Kozí brada“. Römische Kaiserzeit. Siedlung. Rettungsgrabung.

MODŘICE (okr. Brno-venkov)

„Sádky“. Doba římská. Pohřebiště. Záchranný výzkum.

Během záchranného archeologického výzkumu v Modřicích (trať Sádky, parcela č. 1536/14), byla v roce 2004 prozkoumána při stavbě haly CTP MODŘICE DRUSPED LAGERMAX A GEBRÜDER WEISS další část pohřebiště z doby římské (srov. Kos 2004). Navazující skupina žárových hrobů náležela chronologicky již do počátku 3. st. a byla prezentována jámovými a popelnicovými hroby s nepříliš bohatě zastoupenou kovovou industrií. Kromě zlomků provinciální keramiky (mortária, glazované střepy) se na pohřebišti vyskytla ručně robená keramika domácí tradice.

Nápadným znakem staro- až mladořímské nekropole je seskupení hrobů do menších skupinek o hustotě více než 10 hrobů, kde jsou zastoupeny zhruba 60 % hroby prosté jámové a zbývajícími 40 % hroby popelnicové. Ve výbavě hrobů byly vůdčím znakem spony s podvázanou nožkou, s hrotitou nožkou a spony s obdélníkovým zachycovačem, vyhotovené ze železa a bronzů. Oproti roku 2003 (Modřice – MAN) převažovaly

hroby mladší, což naznačuje chronologický vývoj v pohřbívání (horizontální stratigrafii, stupně B2 až C1).

Během přeložky DOK, který procházel po východním obvodu zkoumané plochy, byl ve staré ploše (Modřice – MAN 2003) zachycen jeden popelnicový hrob z doby římské (starší DR?). Celkem bylo prozkoumáno 118 žárových hrobů z doby římské.

Kromě pohřebních aktivit byly na okraji nekropole z doby římské zjištěny další archeologické objekty. Jednalo se o dva mělké žlábků s pravěkou keramikou (DR?) a jednu nedatovanou zásobní jámu (pravěk).

V souvislosti s výzkumy z roku 2003 lze konstatovat, že v trati Sádky (k. ú. Modřice) bylo do roku 2004 prozkoumáno celkem 229 hrobů z doby římské, což představuje pravděpodobně inventář jednoho téměř kompletního pohřebiště.

Pohřebiště z doby římské vykazuje horizontální stratigrafii a fázyvitost v pohřbívání, které se šířilo zhruba od jihu k severu. Jižní, západní a severní část germánského pohřebiště byla zachycena kompletně. Východní okraj pohřebiště nelze však přesvědčivě vymezit, protože mohla padnout v minulosti za obět při budování rychlostní komunikace ve směru Brno – Mikulov (Videňská). Nápadná je hustota germánských hrobů, které se podařilo zachytit v rámci výzkumu na této akci. Proti minulému roku (2003), kdy bylo na takřka čtyřnásobně větší ploše zachyceno 111 hrobů, se podařilo prozkoumat v závěru nekropole v tomto roce (2004) 118 hrobů.

Zajímavostí jsou přerušené základové žlábků zaznamenané na S okraji pohřebiště. Snad by se mohlo jednat o fragment oplocení pohřebního areálu s jakousi vstupní bránou do prostoru pohřebiště. Žlábků se křížily, byla tu tedy zřejmě zachycena superpozice germánského pohřebiště. Ze žlábků pochází většinou zlomky keramiky z mladší až pozdní doby římské (3. – poč. 4. stol.).

„Rybníky“. Doba římská. Sídliště, fortifikace (?). Záchranný výzkum.

Naleziště je situováno jižně od centra městečka Modřice v polní trati „Rybníky“ (192–203 m n. m.). Archeologické situace lze lokalizovat do bezprostřední blízkosti benzinové čerpací stanice u silnice ve směru Chrlice – Želešice.

V roce 2004 byly prozkoumány při budování plynovodu „MODŘICE – plynofikace průmyslové zóny jih“ sídlištní a sídelní objekty, které dokládají existenci osídlení z období ml. neolitu (k. s moravskou malovanou keramikou), ml. d. bronzové (velatická k.) a d. římské.

Do doby římské náleželo celkem devět objektů. Nejvíce nálezů pochází z objektů zemnicového typu (k. 502, 507, 508 a k. 509) ze závěru starší doby římské (stupeň B2), včetně napodobenin římsko-provinciální keramické produkce. V souvislosti s polykulturním osídlením byla lokalizována poměrně mocná kulturní vrstva (k. 106), kontaminovaná nevýraznými zlomky keramiky z období různých kultur, ale opět převážně z doby římské.

Nejasněná byla situace u obj. k. 511, z jehož horní části zásypu pochází střepy z období k. s moravskou malovanou keramikou a který nebyl dokumentován v celém řezu. Ze stratigrafické situace ovšem vyplývá, že popisovaný objekt byl zahlouben až do kulturní vrstvy k. 106 z doby římské. Může se tedy teoreticky jednat o hrotitý příkop o max. šířce 5,3 m.

Protože je z nejbližšího okolí známo další naleziště s existencí hrotitého příkopu datovaného do doby římské, nelze vyloučit, že obj. k. 511 může být mladšího data nežli germánské sídliště. Je dokonce možné, že je totožný s nedalekým nálezem příkopu (výstavba rodinných domků v Modřicích), který učinil R. Procházka v roce 1999 (Procházka 2000) a který je kladen do období markomanských válek.

Zcela novým průlomem v náhledu na danou problematiku je kombinace archeologických terénních metod s leteckou prospekci. Ještě před zahájením budování vlastního plynovodu byly pořízeny (P. Kos) letecké snímky tratě Rybníky v bezprostředním okolí BČS Modřice. Na snímcích ze dne 30. 6. 2004 je jasně patrný lineární průběh – indukující pokračování příkopu, který byl během výzkumu dokumentován jako obj. k. 511. Zdá se, že příkop pokračuje dále do pole, zde se dvakrát lomí v pravém úhlu a opět se vrací zpět k asfaltové obdělání, přerušeny domovní zástavbou Modřic na jižním okraji městečka. Vzhledem k rozměru patrně ohrazené plochy (400 x 300 m) se lze domnívat, že s největší pravděpodobností jde o římský dočasný tábor. Pro přesnější interpretaci objektu by ale bylo potřeba v budoucnu provést geofyzikální průzkum, případně sondážní práce v předem vytypovaných úsecích.

Starší letecké snímkování z roku 1999 (M. Bálek) existenci této fortifikace nepotvrdilo. Bylo to zřejmě ovlivněno nepříznivými vegetačními poměry v přilehlých polních tratích.

Petr Kos, ÚAPP Brno

Literatura

- Kos, P. 2004: Modřice (okr. Brno-venkov). PV 45 (2003), 184–185.
Procházka, R. 2000: Modřice (okr. Brno-venkov). PV 41 (1999), Brno, 145.

Resumé

Modřice (Bez. Brno-venkov), „Sádky“. Römische Kaiserzeit. Gräberfeld. Rettungsgrabung.

Modřice (Bez. Brno-venkov), „Rybníky“. Römische Kaiserzeit. Siedlung, Fortifikation (?). Rettungsgrabung.

OLOMOUC (k. ú. Neředín, okr. Olomouc)

„Mýlina“. Starší a mladší doba římská. Krátkodobý tábor římské armády, sídliště. Záchranný archeologický výzkum.

Záchranný archeologický výzkum na lokalitě Olomouc – Neředín, trať Mýlina, navázal na výzkumy prováděné v letech 1998–2003. Lokalita se nachází na západním okraji Olomouce na dvou výrazných návrších a v údolí zaniklé vodoteče. Na mapě ZM 1:10 000, číslo mapového listu 24-22-19, je zkoumaný úsek příkopu vymezen těmito koordináty ZSČ:JSČ: 143:266 mm, nadmořská výška v místě nálezů měla hodnotu 246 m n. m.

Celkem bylo v roce 2004 prozkoumáno dalších 135 pravěkých objektů a 1980 m² kulturní vrstvy na 17 parcelách rodinných domků, v trasách komunikací a inženýrských sítí. Z toho 9 rodinných domů tvořilo řadu, a proto bylo možné prozkoumat souvislou plochu o rozloze jednoho hektaru. Nej-